

İslamcılık Üzerine Yeniden Düşünmek...

18/03/2025 09:15

İslamcılığın ortaya çıkış şartlarını dikkate almadan İslamcılığın klasik versiyonu üzerine farklı bakışlar üzerinden eleştiriye tabi kılmanın tutarlı bir boyutu yoktur. İslam'ın sosyolojik ve siyasi olarak iktidar olduğu bir dönemde iktidarın yeniden güçlendirilerek başlayan batı karşısındaki yenilgileri durdurmak ve içerde birliği ve bütünlüğü sağlamaya yönelik bir arayışın tezahürü idi...

İster Osmanlı İslamcılığı olsun ister Afgani'nin başını çektiği siyasal İslamcılığın ümmetin birliğini bütünlüğünü sağlama ve yeni gelişen modernleşme ile uyumlu bir arayışı öne çıkartarak İslam dininin iktidar alanını güçlendirme arayışı olsun fark etmez! Müslüman halkın, fıkıh ve kelam karşısındaki yenileyici tutumunun yanında siyasal bir iktidarın varlığının kaçınılmaz oluşunu bilerek hareket ettikleri gözlenmektedir. Sait Halim Paşalardan Akif'lere kadar her İslamcı İslam üzerine yeniden düşünerek mevcut şartları nasıl daha Müslümanca inşa edebiliriz üzerine kafa yormuşlardır.

Bu tanımı en iyi yapan ise Bobby Selman Said Fundamentalizm Korkusu kitabında İslamcılığı; 'bugünü Müslümanca yaşama kaygısı' olarak betimlemektedir. Bu temel bir çerçeve tanımı sunmaktadır. Bugün İslamcıların kahır ekseriyetinin de siyasal İslamcılık yerine bugünü Müslümanca yaşama kaygısını öne çıkardıklarını söylemek mümkündür. Seksenli yıllarda yoğunlaşarak başlayan İslamcılık, tabii ki biri sürü hatayı içinde taşıyarak varlık sahasına çıkmıştır. Ama samimiyet konusunda bir sorun yaşadığını söylemek haksızlık olur. Süreç tabii ki siyasal karakteri üzerinden samimiyetini test etmeye yönelik karşılaşmalarda fire vermesini sağlamıştır. En önemli sorun alanı ise bilgi yetersizliğiydi. Bugün bunu daha rahat bir şekilde idrak etme imkânı doğmuştur.

Yalnız, son on yıla yakındır İslamcılığın tamamen silinmesine matuf güçlü bir saldırı furyası altında olduğu gözlenmektedir. Ak Parti kendisini İslamcı tanımlamasına rağmen, Onun üzerinden İslamcılığa vurmak, Kemalist ve yerliliği savunan güçlerin İslamcılık karşısında uğrayacağı yenilginin korkusunun belirleyici olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü İslamcılık, hala bu toprakların en büyük muhalif karakterini inşa edecek yegâne düşünce mekanizmasıdır. Tabi ki İslamcılarda kendilerini bilgi olarak donattılar ve iktidar ile aralarına mesafe koymasını da başardılar. Türkiye'nin her yerinde bu tarz arkadaşları görmek mümkündür. Tabi ki İslamcılıktan rücu ettiğini ilan eden entelektüel ve aydınlarda söz konusudur. Ama o arkadaşların İslamcılık eleştirilerinin çoğu Müslümanların günahları üzerine bina edilmiş olduğu için bir karşılıkları yoktur. Dine yönelik gelişmiş yeni tavrın ise klasik modernleşme ve aydınlanmayı yaşamamanın bir türü olarak bu topraklarda da zemin bulması anlaşılabilir bir şeydir. Çünkü İslamcılığı bile yarım yamalak bilen bu kişiler, aynı şekilde modernleşme, bilim ve felsefe üzerine de yarım yamalak bilgilerle dinin karşısına çıkma arzusunu dile getirmeleri kendi normalleri olarak kayda geçecektir.

Ama İslamcılık özellikle son dönemde klasik metinlerin neredeyse çoğunun yayınlanması sayesinde İslam düşüncesi üzerine daha derinlikli çalışmalar yapabilmekte ve üzerine daha sağlıklı bakışlar geliştirebilmektedir. Tarihi bir tecrübe olarak modernlik ile doğru bir karşılaşma yaşamak içinde temel bir fırsat sunmaktadır. Taha Abdurrahman gibi entelektüel âlimler bu karşılaşmayı başaran ve bunu yazıya aktararak başkasını da buna ortak kılmaya çalışmaktadır. Taha Abdurrahman ve benzeri birçok âlim ve entelektüel bu meseleye doğru yaklaşımlar geliştirmiştir. Yeni neo mutezililer gibi entelektüel kişiliklerde söz konusu ve bunlar laikliği bir çözüm olarak önerebilmektedirler...

Şimdi durum daha da gelişmektedir. Artık bir İslamcı, kendi geleneği ile barışık ve kendi iç tutarlılığı içinde geleneksel düşünce ile bir yüzleşmeyi yapabilecek bir düzeye erişmektedir. Modernleşmenin tarihsel sürecine dair ortaya konan çalışmalar, metinler İslamcılığı batı düşünce ve müktesebatı ile yüzleşmeye imkân sağlayabilecek bir ortamı oluşturmaktadır. Doksanlı yıllarda post modern eleştiri üzerinden modernliğin eleştirisi yapılmıştır. Ama bu gün modernleşme, post modernleşme ve post hümanizm gibi temel akımlarla da hesaplaşmayı yapabilecek bir seviye söz konusudur. Sadece bugün İslamcılık tamamen kötülendiği için geri çekilmiştir. Ama düşünce sürekli kendisini geliştirerek devam etmektedir. Bugün sene iki bin yirmi beşte şu düşünceleri rahatlıkla dile getirmek mümkün olmuştur.

Felsefi olarak gördüğümüz her şey bir doğruya/gerçeklik boyutuna sahiptir. Sorun onu bütün boyutlara taşımaktır. Tıpkı modern bilgi üretimini monist tekçi hale getirip mutlaklaştırmak en büyük sorunu işaret etmektedir. Tabi ki her alan kendi gerçekliği içinde anlamlıdır. İslam/din ise aşkın boyutu üzerinde anlam ve erdem üzerine kapsayıcı ilkeler koyarken diğer alanlarda ise yol gösterici bir özellik taşımaktadır. Hayatı kendi bütünlüğü ile kuşatan yegâne olgu İslam/din olgusudur. Ama bu içerideki olguların kendi doğrularını/gerçekliklerini ortadan kaldırmak değil onlara yol gösterici bir pozisyon sağlamak ile de insanlığa yol gösterici bir hüviyet inşa etmektedir.

Her İslamcı şunu idrak etmiştir ki; Her şeyi yerli yerinde fitratına/doğasına uygun idrak insanı hakikate taşır. İslamcılık hala muhalif karakteri ile içtihat üzerinden düşünceyi yenilemeyi, cihad ile de çaba ve gayret göstererek insanlığın kurtuluşuna yönelik bir davayı sorumluluk olarak üstlenmeyi mümkün kılmaktadır. Buradaki muhalif karakteri mutlak bir karakter değil, insanlığı yok eden, yabancılaştıran ve onu kendi doğasına aykırı bir yönelime sahip kılan bakış ve yaklaşımlardır. İnsana muhalefet değil, ya da yaşam şartlarına dair olumsal yaklaşımı devre dışı tutmak adına değil, yaşayan her varlığı kendi otantik şartları içinde varlığını sürdürmeyi bir sorumluluk olarak addetme adına yeni bir çıkış ve kurtuluş umudu oluşturmayı içerir.

İnsanlığın, giderek trans hümanizm üzerinden mekanik bir varlığa dönüşmesine itirazı vardır. Sorumluluk üzerinden de insanın otoriter bir iktidar üzerinden köleleştirilmesine karşı çıkışı ile varlık kazanacaktır. Özgürleşme, modern batılı versiyonu üzerinden kendi nefsinin arzu ve tutkularını yaşamak olarak değil, ama bir amaca binaen kendisini gerçekleştirme imkânı bakımından her insanın hür ve koşulsuz bir iradeye sahip olduğunu ilan etmektedir. Hiç kimse Tanrı değildir, tanrının rolünü üstlenemez, buna izin de verilemezdir. Homo Deus üzerinden insan tanrıya ulaşmayı uman bir felsefi bakışın insanlığın sonunu getireceğini bilmemek aptallığın en koyu tarafını işaret eder.

O yüzden bugün İslamcılığa olan ihtiyaç dünden daha fazladır. Tabi ki siyasal karakteri bir tarafa ama Müslümanca bir düşünce ve eylemliliğin sahih şartlarını inşa etmek her Müslüman âlim, aydın ve entelektüel için bir sorumluluk alanıdır. Çatışma ve kaotik zeminlerden uzak durarak her insanın kendi kurtuluşunun kendisi tarafından gerçekleştirilecek bir zemine, sosyal zemine yönelik bir inşa faaliyeti insanlığın kurtuluşunu işaret eder.

Dünya yeni bir kaosa sürüklenmektedir. Taammüden insanlık yok edilmektedir. İslamcılık bu soykırıma karşı elinden her türlü imkânı kullanıma açması kendi sorumluluğundadır. Müslüman olmak ile İslamcı olmak arasında sadece dine yaklaşım ve buna yüklenen anlam gibi bir fark söz konusudur. O yüzden her Müslüman İslamcı olmasa da her İslamcı aynı zamanda muttaki bir Müslüman olmakla mükelleftir. Turan Kışlakçı dostumun gündeme taşıdığı İslamcılık meselesine benim de küçük bir katkı olsun...

Not: İslamcılığın Arayışı ve İslamcılığı Yeniden düşünmek kitaplarımda bazı meseleler ele alınarak daha geniş şekilde tartışılmaya açılmıştır.